

Jochmanová, Andrea

Zapomenutá dada-revue Dona Kichotka

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. Q, Řada teatrologická.
2005, vol. 54, iss. Q8, pp. [87]-117

ISBN 80-210-3785-7

ISSN 1214-0406

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/114636>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ANDREA JOCHMANOVÁ

ZAPOMENUTÁ DADA-REVUE DONA KICHOTKA

Na začátku sezóny 1927/28, kdy došlo k profesionalizaci Dada po podpisu smlouvy s družstvem Nová scéna, nebylo z provozních důvodů možné zahájit provoz v Umělecké besedě ani v jiném sále v centru Prahy. Frejka se tedy vrátil do vyšehradského divadélka Na Slupi, kde dva roky předtím se svou skupinou horlivě připravoval půdu pro vznik Osvobozeného divadla a kde také toto divadlo hrálo až do ledna 1927.¹ Zde se také začíná nejvýrazněji měnit původní Frejkova koncepce Dada jako podniku víceméně kabaretního. Na sérii *Visacích stolů* navazují svéráznými dějovými pásmy a zápletkami opatřené revuální pořady, tzv. Dada-revue, které ovšem opět výrazně reflektovaly aktuální situaci.²

26. prosince 1927 měla v divadle Na Slupi premiéru první z těchto Dada-revui *Dona Kichotka*, na níž se autorsky podíleli Burian, Dréman,³ Frejka, Hlávka,

¹ Někteří členové souboru, kteří neprošli s Frejkou slupským divadélkem, zvyklí na útulnost, dostupnost a relativní pohodlí v sále Umělecké besedy, se s divadlem Na Slupi jen těžko smiřovali. Např. J. Trojan o tomto sále nemilosrdně napsal: „Taková ratejna dřevěná, s okénky pod střechou, mělké jeviště, po jeho obou stranách kamna, která připalovala první řady diváků, ale k místům pro stání už nesahala. Dřevěné sklapovací židle rušily nejnepříjemnější okamžiky. Šatna byla v podzemí, maličký kumbálek přehrazený dřevěnou stěnou, za kterou se skrývaly herečky. Vedle byla větší zkušebna, kde se převlékaly girls – groteskní girls ve stylu dada.“ (Trojan, 1962:227) Co se týče divadla samého viz Javorin, 1949:229–231, Jochmanová, 2001:12–14.

² Na tomto místě odkazuji na svou diplomovou práci *Podoby kabaretu a revue v tvorbě Frejkovy skupiny Dada v letech 1927–1928*, kde jsem se pokusila rekonstruovat jednotlivé kabaretní a revuální pořady Dada i to, jakým způsobem se tato linie vyvíjela od různých komponovaných pořadů Osvobozeného divadla, přes spolupráci s představiteli moderního výrazového tance, Burianův voiceband, aktivitu Voskovce a Wericha až k revuálně laděné adaptaci Brandonovy *Charlie-ho nové tety* v Moderním studiu. (Jochmanová, 2003)

³ Jiří Dréman, člen někdejší Červené sedmy, nabídl Frejkovi a jeho Dada záštitu v podobě Nové scény, družstva pro jevištní umění v Praze, spol. s r. o. Frejka přijal, zřejmě hned z několika důvodů – v Osvobozeném divadle, které hrálo v Umělecké besedě, už nemělo další působení Dada velké perspektivy, v druhé polovině sezóny 1926/27 zde totiž působily až čtyři soubory – Gamzovo Umělecké studio, skupina malostranských ochotníků a Osvobozené divadlo, které se v březnu po neshodách rozdělilo na dva samostatné soubory s jedním působištěm – Osvobozené divadlo a Dada, navíc v květnu zběhli Voskovec a Werich po dvou reprí-

Lacina, Slípka a Trojan, hudební složku tvořily práce Buriana, Ježka, Krejčho, na výtvarné části inscenace spolupracovali Zelenka, Matoušek, Muzika a Šourek. ‚Montáž, režie a scéna‘ připadla opět Jiřímu Frejkovi.

V této chvíli se jedná o jeden z kabaretních či revuálních projektů Dada, k němuž se dochovala značná část materiálů. A právě proto, že se jedná o velmi málo známou sféru, je na následujících stránkách zprostředkovan pohled na zapomenutou avantgardní, politickou satirou obdařenou Dada-revui, která mohla a také tvořila určitý protipól *Vest Pocket Revui*.

Stejně jako v předchozích Frejkových aktivitách nešlo ani v tomto případě o přistoupení na konvenční způsob inscenace podle vzoru oficiálních scén. Členové souboru si vytvořili vlastní (chtělo by se říci místy až anti-revuální) formu, v níž nad nudnou šedí, nabízenou pražskými scénami, dominovala originalita námětu, břitkost humoru, často zaměřeného na aktuální politické či společenské aféry, a zejména osobité provedení. V různorodých – oproti kabaretní trilogii *Visacích stolů* však originálním dějem semknutých – výstupech excelovali herci hned v několika rolích za jediný večer, přitom plnili také funkci zpěváků, tanečníků, konferenciérů a akrobatů.

Dada-revue *Dona Kichotka* byla zřejmě rozdělena do sedmadvaceti či osmadvaceti výstupů, v průběhu uvádění, tj. od 26. prosince 1927 cca do 28. února 1928,⁴ různě obměňovaných, popř. zcela vyřazovaných nebo nově napsaných.⁵ V pozůstalosti Jiřího Frejky je uložen sešit s poznámkami a částečným rozpisem některých již načrtnutých scén z *Dony Kichotky*. Zde je s největší pravděpodobností zachycena přípravná fáze, některé z uvedených scén se pak nemusely realizovat nebo mohly být vyřazeny.⁶ Ostatně J. Trojan zmiňuje fakt, že Frejka poněkud nezvládal načasování a tempo, revue se prý dokonce protahovala až do půlnoci. Některé nefunkční či málo působivé scény pak byly vyškrtnuty či nahrazeny jinými, aniž by tím revue utrpěla. (Trojan, 1962:227)

Z Frejkových poznámek lze vyčíst, že v úvodním obraze *Horoskop a girls* sestupují ze zvěrokruhu Blíženci, Vodník (tj. Vodnář), Váhy, Panna atd. Následovala scénka *Po čem rostou děti*, kde byla Kichotka zobrazena jako dítě v kolébce, neustále převinované do plen denního tisku. Výstup třetí spojoval *Šišlavý kuplet* Kichotky a její chůvy a Panzovy *Hodinky pro dítky*, v nichž se mluvilo o dětech a dětinství hodinových čísel. Čtvrtý obraz měl být náměsíčnou balkónovou scénou prvního Kichotčina *Rendez-vous*. Kichotka si zde splete hodiny a čeká na Dulcinea spolu s Panzou ve čtyři hodiny ráno místo odpoledne. Přichází bardáma, která se nechá Panzou odvést a pokaždé se vrátí jako asistentka v boxerském ringu se stoupajícím číslem podle počtu odehraných kol (tj. počtu završených sexuálních úko-

zách *Vest Pocket Revue* z Dada do OD a velmi záhy opanovali všechny volné dny pro další reprízování své revue a vytlačili tak další aktivity.

4 Plakát s oznámením „Naposledy“ nese právě zmíněné datum 28. února 1928. Lola Skrbková (nedat.) zaznamenala, že se *Dona Kichotka* dočkala šestačtyřiceti repríz.

5 Co se týče počtu scén, vycházím z informací, dochovaných na pěti dosud získaných plakátech (viz příloha), kde jsou kromě názvů výstupů rozepsány také osoby a obsazení.

6 *Pozůstalost J.Frejky*, složka *Materiály DADA*, Č11287, sign. A15763, doNM v Praze.

nů). Měla následovat kupletem doplněná scéna *Venkov* (nebo *Jitro na statku*), kde biblická Eva neodolala nikoliv jablku, ale melounu. V šestém výjevu s konferencí *Ptáci na stadionu* se ptačtvo slétlo na imaginární stadion, aby přetřásalo nejnovější sportovní události, zejména Špačkův rekord a Slavíkův postup, očekává se také Kichotčín start v neurčené disciplíně. Sedmý byl blíže nespecifikovaný obraz *Hledání slečny Sfingy*. Osmý spojoval kuplet a konferenciérský výstup s úvahami o osmi hodinách práce, aplikovaném na příkladu hasiče, jenž osm hodin čeká na oheň atd. Poslední záznam se týká obrazu č. 9 *Milenci v hotelu*, kde zvoní po dlouhé noci budík a milenec zvedá telefonní sluchátko, zvoní telefon a on hovoří do budíku, pustí se do rozhovoru s domněnkou, že mluví s nějakým cizím volajícím, a přitom si nevědomky povídá se svou milenkou, která leží vedle něj.

Jinde si Frejka poznačil tento neúplný soupis scén:⁷

IV. Basa a harmonika

V. Hledá se partnerka

VI. Jitro na statku

VII. Atentáty

VIII. Vítání jarního návratu špačků

Kupředu

Čaj o páté

Politický radiojournal

Poledne

U Pěti veverek

Omlazování.

V pozůstalosti Loly Skrbkové⁸ je uložen sešitý strojopisný torzovitý scénář *Dony Kichotky* o 28 stranách s rukopisnými poznámkami a zápisky a dále rukopisný rozpis jednotlivých čísel, doplněn někdy i označením autorství a jmény vystupujících:⁹

Pořadí a název	Obsazení	stav
1. <i>Už nám to nastává</i>	všichni	Torzo
2. <i>Šejbalová to řekne</i>		
3. <i>Vysoké učení politické</i> ¹⁰	kmotr Panza (role Buriana – pozn. AJ.)	dochováno
4. <i>Ptáček sotva dýše</i>		
5. <i>Historie akcázáka</i> ¹¹	Lacina – Burian	dochováno
6. <i>Promluva jako pomluva</i>	Š. (= Šejbalová – pozn.AJ)	
7. <i>Hledá se partnerka</i>	B., Š. (= Burian, Šejbalová – pozn. AJ)	
8. <i>Dravý start</i>	Slípka – Burian, Š., B. (= Šejbalová, Burian)	
9. <i>Co se týče posedění</i>	Lacina – Burian, bři.T (= bři Trojanové)	

⁷ Frejkův sešit s poznámkami a částečným rozpisem některých již načrtnutých scén z *Dony Kichotky*. Viz *Pozůstalost J.Frejky*, složka *Materiály DADA*, Č11287, sign. A15763, doNM v Praze.

⁸ *Pozůstalost L.Skrbkové*, doMZM v Brně.

⁹ K upřesnění autorství srov. plakát ke dni premiéry v přfloze.

¹⁰ Ve scénáři je uveden i původní název *Po čem rostou děti*, totožná je také ve Frejkových poznámkách. Skrbková (1980:157) uvádí jako autora M.Hlávků.

¹¹ Po této scéně je rkp. poznámka L.Skrbkové *Šlechtic a žena z lidu*. 8. *Dravý start*.

Pořadí a název	Obsazení	stav
10. <i>Konference muzikantská</i>		
11. <i>Rodinné poměry hudebních nástrojů (konference)</i> ¹²		torzo
12. <i>Coctaily</i>	B., Š. (= Burian, Šejbalová)	Text viz Nezvalova <i>Pantomina</i>
13. <i>Plavba</i> ¹³	Slípka, O., H. (= Otáhalová, Hargen-pozn. AJ), Burian	Torzo
14. <i>Kupředu, kupředu</i>	Trojan – Ježek, Š., B., bři. T (= Šejbalová, Burian, bratři Trojanové)	
15. <i>Píseň ozubeného kola</i>	Trojan, v. b. Burian (voiceband pozn. AJ)	K. Biebl
16. <i>S tou hroudou jsem zrozen</i> ¹⁴		dochováno
17. <i>Negerské blues</i> ¹⁵	Handy – Burian, Š. (= Šejbalová)	
18. <i>Soukromé rozmluvy</i>	Bři T. (bratři Trojanové)	
19. <i>Novinářská kachna</i> ¹⁶	Bři T. (- // -)	dochováno
20. <i>Hoj zábavou nám tělocvik</i>		
21. <i>Podskalský gambit</i>	Bři T. (- // -)	
22. <i>Přísloví</i>	B. (Burian)	
23. <i>Five o'clock</i>	Bři T., B., Skr.(= Trojanové, Burian, Skrbková)	dochováno
24. <i>Schůze kombuční</i> ¹⁷	Tr., B., Skr. (- // -)	torzo
25. <i>Parodie literární</i>		
26. <i>Jak to bylo</i>		
27. <i>Omlazovací scéna</i> ¹⁸	B. (Burian – jako pan Konečný – pozn. AJ)	dochováno
28. <i>Seriózní píseň o hodinkách</i>	Trojan, B. (= Burian), ensembl.	dochováno

12 Ve scénáři je uveden i původní název *Basa a harmonika*.

13 Ve scénáři je uveden i původní název *Slavnost špačků*, snad šlo o č. VIII. *Ptáci na stadiónu*, uvedené ve Frejkových poznámkách.

14 Skrbková (1980:157) uvádí, že jejím autorem byl Trojan.

15 Ve Frejkově pozůstalosti je uložen výstup s názvem *Černošská scéna*, jejíž součástí mohl tvořit právě tento výstup. Burian napsal text k Handyho skladbám *Bale Street Blues*, *Basement Blues* a *St. Louis Blues*. Je možné, že v *Negerských blues* zazněla některá z těchto skladeb. (Kazda, 1978)

16 Ve Frejkově pozůstalosti je uložen výstup s názvem *Vajíčko novinářské kachny (Novinářská kachna)*. Viz *Pozůstalost J. Frejky*, složka *Materiály DADA*, Č11287, sign. A15758, a sign. A15759, doNM v Praze.

17 Pod názvem *Pijete kombuču?* dochována Lacinova travestie Kollára, Nerudy, Hlaváčka a Dyka. Viz *Pozůstalost J. Frejky*, složka *Materiály DADA*, Č11287, sign. A15762, doNM v Praze.

18 Ve scénáři je uveden i původní název *Letecké omlazování*.

Dále Skrbková ve svých poznámkách uvádí scény:

Název	Obsazení	stav
<i>Demokratické rozhovory</i> ¹⁹	Trojan, v.b. B.	dochováno
<i>Odhalené rejdy</i> ²⁰		torzo
<i>Lesk a bída kurtizánů</i>	B. (= Burian jako tanečník Bohumil Gautier)	torzo
<i>Šlechtic a žena z lidu</i>	B.,Š. (= Burian, Šejbalová)	

Ve scénáři je navíc dochována část výstupu *Prohibition in the USA*²¹ a několik torz neidentifikovatelných skečů, které dnes již nelze jednoznačně zařadit.

Ve Frejkových materiálech se také dochovaly čtyři konference, z toho jedna E. F. Buriana před scénou *Basa a harmonika*, dvě J. Šejbalové – před scénou *O dnešním Dandyovi*²² a před *Jitrem na statku*²³, jedna bratří Trojanů, určená před scénou *Nákupů*²⁴, rozpracovaný námět *Vajíčka novinářské kachny (Novinářská kachna)*²⁵ a dále skeč *Černošská scéna*²⁶ a část Lacinovy satiry *Pijete kombuču?*²⁷

- 19 Přičemž podle dochovaného torza by *Demokratické rozhovory* mohly být součástí č. 18 *Soukromé rozmluvy*. Na konci je opatřena rkp. poznámkou L. Skrbkové: 19. *Novinářská kachna*, 21. *Podkalský gambit*. Text výstupu *Demokratické rozhovory*: Což nevíte / což netušíte / což nepozorujete / úpadek sociálního citění / to nevyhovuje / *Fairbanksův kanárek v rukou násilníků* / žaluje redaktora / zdálo se, že se zabil / a sen jej zachránil / před smrtí / krásně leští / ať žije svoboda svědomí svědomitých rodičů / očekává se příkon, slyšte, *pastuškové* / vlastenecké písně slyšte, *pastuškové* / pochod Měsíc nad řekou je žalován spisovatelem Otokarem Hanušem / místo Prahy Pankrác / vlastním srdcem Pankrác / Tam je noc Pankrác / smutek Pankrác / smrt Pan – zabaveno.
- 20 Po této scéně je rkp. poznámka L.Skrbkové 4. *Ptáček sotva dýše*, v tom případě by musel tento výstup navazovat na dochovaný výstup č. 3 *Vysoké učení politické*.
- 21 Po této scéně je také rkp. poznámka 17. *Negerská blues*. Byl-li výstup *Prohibition in the U.S.A.* bezprostřední součástí č. 17 *Negerská blues*, nelze určit. V závěru říká Fašista : „*Nikoliv nehledali jsme alkoholu, ježto jsme První česká fašistická společnost pro přepadávání vil a ministerských radů t. č. na dovolené, s ručením obmedzeným sídlem na Sázavě, přechodně u zemského trestního soudu v Praze (Ve svatém nadšení) Nemáme žádný bol, kdopak nám odolá / pijeme alkohol a vede nás Radola!*“ To byla narážka na tzv. sázavskou aféru ze srpna 1927, kdy se skupina Gajdových příznivců pokusila ukrást dokumenty z kárného řízení proti Gajdovi, které byly uloženy v sázavské vile ministra národní obrany Vorla.
- 22 Tuto scénou nelze blíže specifikovat, snad šlo o součást scény, kterou Skrbková označuje 4. *Ptáček sotva dýše*, Frejka *Rendez-vous*, nebo tvořila jen součást některé větší scény. Cituji zde alespoň výstup konferenciérky Jiřiny Šejbalové: „*Ach bože, jak už pozdě, venkovská muzika skončila. Jdou spat. Ale my tady v městě začínáme teprve svou práci. Jsou tři hodiny v noci. Na střeše mrakodrapu prochází se mladý muž. Hledá dívku. Je zhyčkaný, hloupý a zmačkaný jako starý papír. Podívejme se na něj, ať víme něco málo o našich mužích z města.*“ Viz *Pozůstalost J.Frejky*, složka *Materiály DADA*, Č11287, sign. A15765, doNM v Praze.
- 23 Ani tuto scénou není možno zařadit, částečně mohla navázat na předchozí výstup, po němž následovala podle Frejkových poznámek scéna *Venkov* : „... *Jak jsou nudní muži z města. Venkov, venkov, to je krásná. Když se všechno probouzí, svalnatí siláci protahují své krásné paže, zdravá děvčata vycházejí ze vrat a zemítá vůně robustních statků nadýmá nám hrud...*“ Viz *Pozůstalost J. Frejky*, složka *Materiály DADA*, Č11287, sign. A15765, doNM v Praze.
- 24 Ani tento výstup bratří Trojanů není dnes možno zařadit. Oba Dulcineové jsou převleku, mají

Další informace poskytují dochované plakáty, které nasvědčují tomu, že v průběhu dvou měsíců, kdy byla revue na programu Dada, docházelo k dramaturgickým úpravám, bylo měněno pořadí výstupů, některé byly vystřídány novými atd. Ve všech případech se jedná o samostatné výstupy s vlastním číslováním stránek a s různými postavami. Pořadí výstupů se pravděpodobně také měnilo. Svou roli zde sehrál i ubíhající čas – dějově byla revue pravděpodobně rozvržena do čtyřadvacetihodinového cyklu, jak lze soudit mj. z výše popsaných poznámek Frejkova zápisníku, kde je v soupisu rekvizit uveden „pás s nápisem „24 h“ na ovinutí herců“,²⁸ či z některých dochovaných výstupů. Pokud tedy byla všechna čísla nějakým způsobem uspořádána, muselo tak být na základě nejen dějové, ale i předem určené časové posloupnosti.

Ústředními postavami byli Kichotka (Skrbková), Dulcineové (J. a E. Trojanovi) a Panza (Burian), jejich představitelé zároveň vystupovali v jiných rolích stejně jako Šejbalová, Budlovská, Záhorský a Slípka (který v té době užíval pseudonym Kuře). Běžnou praxí bylo, že herci přecházeli z jedné postavy do druhé, z mužské do ženské, a v dalším výstupu se vraceli k původní roli. Frejka také nepěstoval kult hvězd, takže všechny role byly stejným dílem rozvrstveny a rozděleny do mnoha čísel hudebních, tanečních, pěveckých, atletických a akrobatických.

Vzhledem k určité samostatnosti některých výstupů je pravděpodobné, že autoři dostali ke zpracování konkrétní okruh, výsledek jejich práce byl pak vřazen do revue, aniž by byly jednotlivé scény sjednocovány. Možné je i to, že některé scénky byly připraveny již dříve a nebyly dosud realizovány, a protože se autorům jevily stále účinné, staly se součástí *Dony Kichotky*, jako tomu mohlo být v případě *Vajíčka novinářské kachny* a pravděpodobně také *Černošské scény*.

Trojanovo *Vajíčko novinářské kachny* (*Novinářská kachna*)²⁹ je vlastně námětem na samostatnou revui. Text je autorizován Frejkou a datován do období

židovské svrchníky, a dokonce i židovsky huhlají: J. T.: *Jeje, nazdárek pane*. E. T.: *Já jsem Dulci*. J. T. (na sebe): *- nea*. E. T.: *Co myslíte, pane Neo, nepozná nás ta protivná Kichotka v tomhle převleku?* J. T.: *Pochybují, pane Dulci, že by již tak brzy ráno byla vzhůru. Je teprv devět hodin z rána, protivná, malá*. E. T.: *-milá* J. T.: *hezká* E. T.: *drahoušek* J. T.: *cukroušek* Oba: *MILUJEME*. J. T.: *Nezapomeňme přece na svou úlohu, je doba nákupů, jdeme nakupovat Jestlipak už ---* (na řadu přichází několik anekdot, které měl podle poznámky obstarat Jiří Frejka přímo od Karla Poláčka – pozn. AJ.). *Ale pojďme již nakoupit...*“ Viz *Pozůstalost J. Frejky*, složka *Materiály DADA*, Č11287, sign. A15765, doNM v Praze.

25 Rukopis *Vajíčko novinářské kachny* a strojopis *Novinářská kachna* viz *Pozůstalost J. Frejky*, složka *Materiály DADA*, Č11287, sign. A15758, A15759, doNM v Praze.

26 Rukopis *Černošská scéna* viz *Pozůstalost J. Frejky*, složka *Materiály DADA*, Č11287, sign. A15760, doNM v Praze.

27 Strojopis *Pijete kombuču?* viz *Pozůstalost J. Frejky*, složka *Materiály DADA*, Č11287, sign. A15762, doNM v Praze, dále v dochovaných poznámkách Loly Skrbkové v *Pozůstalosti L. Skrbkové*, doMZM, Brno, a ‚nerudovská variace‘ vydaná jako *Zpěv kombuční* v Lacinově sbírce *Ozubené okno* (Praha 1930).

28 Frejkův zápisník se soupisem rekvizit k revui *Dona Kichotka* viz *Pozůstalost J. Frejky*, složka *Materiály DADA*, Č11287, sign. A15766, doNM v Praze.

29 V *Pozůstalosti J. Frejky* jsou dochovány dva téměř totožné texty, z toho jeden rukopisný (sign. A15758) a druhý strojopis (sign. A15759), jejichž názvy se různí. Uvádím tedy oba názvy.

červenec – srpen 1927. Lze se domnívat, vzhledem k nerozpracovanosti obou verzí, že se jednalo o propojení vyprávění s jevištní akcí: Krajinské listy v říčních lázních Podělusích otisknou senzační úvahu, že kdyby se sem přenesla tropická fauna a flóra, přestěhovalo by se za ní i tropické slunce, tím by se změnilo prostředí a s ním i společnost. Tato zpráva vyvolá mezi obyvateli ohromný poprask, všichni včetně autora této teze, místního redaktora, podléhají iluzi. Spolu s mužem ‚skeptické povahy‘, panem Máničkou, zrozeným z pěny piva, překonává redaktor své pochybnosti a se zvyšující se horečkou bláznivého projektu zorganizuje veřejnou sbírku. Rozdělují se nové funkce, holič se stane tenoristou, plavčík hoteliérem a kupec králem konzerv. Městečko začíná žít nezvyklým ruchem, žurnály přinášejí přehledy nejnovějších událostí, politických aktualit atd. Z bývalé plovárničky se stávají světoznámé lázně, naplněné po okraj nudou společenské šedi, kde největší vzrušení a událost sezóny způsobí pouze útěk lva, každý se chce zúčastnit lovu na šelmu: „*všichni se chytanou jako tonoucí tlustého lana, táhnou, táhnou až se přiloudá na scénu slon, jehož chobot je zmýlil.*“ Vypuká hysterie, do které tenorista přivádí již uloveného a ochočeného lva. Po lázních se roznese zpráva, že neznámý lidojed pojídá jednoho emigranta denně. Z lidojeda se vyklubou mlsná a nebezpečná masožravá květina, a když s touto bezohlednou flórou nezmohou nic ani přeborníci v nové sportovní disciplíně – fackování, je rozhodnuto přijmout nenasytnou rostlinu do vlády. Mapa světa se mění, masožravá květina je slavná a taneční finále „*ve formě zasloužilých otců vlasti*“ uzavírá tento neuvěřitelný příběh: „*a to je kachní vajíčko, a to je vajíčko kachní, co se z něj vyklubou nevíš, rukou jen bezmocně máchni.*“

Obdobně samostatným celkem je *Černošská scéna*,³⁰ v níž „*strýc zčernal jako bory. Oduly mu pysky nad krásou černošských nahotin*“, a právě díky tomu se stal černošským císařem. Žije si poklidně a spokojeně se svými poddanými, když do jeho subtropické idylly zasáhne horda příbuzných, kteří postrádají svého Strýce a ještě se odvažují parodovat klasiky:

J. T. (J. Trojan – pozn. AJ.): *Zasej mi, milá, zasej len.*

Z. (Záhorský – pozn. AJ.): *Vzpomínej na mě celý den.*

S. (Strýc – pozn. AJ.): *Poslechněte, holomci, vždyť vy vykrádáte Erbena.*

Příb. (Příbuzní – pozn. AJ.): *Nepleteš se, moudrý panovníče, vyjadřujeme tak svoji národní pokoru.*

Strýc se nechá poznat a Příbuzní jásají, s vidinou dědictví velebí svého hledaného strýčka. Ten se ale ukáže jako pravý majestát, nechá svou rodinu uvěznit a vykrmit, aby z ní jeho kuchař mohl později připravit slavnostní hody. Než může být rozkaz vyplněn, stačí se všetečný příbuzný ještě optat:

E. T. (E. Trojan – pozn. AJ.): *Jedno mě na tobě ještě mate, strejdo. Jak to, že si tak černej?*

³⁰ *Černošská scéna* viz *Pozůstalost J. Frejky*, složka *Materiály DADA*, Č11287, sign. A15760, doNM v Praze.

S. (Strýc – pozn.AJ.): *To máš tak. Jel jsem do Afriky načerno a už mi to už stalo! – Odneste ho!*

A teď, mé odalisky, sněme svůj tropický sen...

Novinářská kachna ani *Černošská scéna* sice dějově s *Donou Kichotkou* příliš nesouvisejí, to ovšem neznamená, že tyto výstupy nemohly být do revue vřazeny, naopak: čím bizarnější zápletky a kurióznější prostředí, plné absurdit a fantasmagorií, vysmívající se omezené společnosti, podléhající každému výmyslu, jaký má zdánlivě punc senzačnosti, tím zábavněji a originálněji mohla působit.

Jak už bylo řečeno, *Dona Kichotka* svým způsobem pokračovala v linii spíše kabaretních *Visacích stolů*, byla ohlasem na různé denní zprávy, aktuální kulturní, společenské a politické události, maloměstskou úzkoprsost, blazeovanost zlaté mládeže atd. To vše však bylo sevřeno do kompaktnějšího útvaru zápletkou, jaká dodávala revui na kurióznosti : „Dějově, pokud revue může mít souvislý děj, nám vypráví, že svět se obrátil; po světě již nechodí Don Quichote, ale slečny Kichotky, které převzaly mužské funkce: trápí je tytéž problémy a honí se za týmiž neukončenými sny.“ (Schulz, 29. 12. 1927) *Dona Kichotka* v kostýmu, napodobujícím plechové brnění, žena „politicky vzdělaná, společensky vytříbená, společensky utužená a každodenně pracovitá“ (Schulz, 29. 12. 1927), vstupuje do světa a pokouší se najít podle starého inzerátu svého *Dulcinea*.³¹

V první scéně padají dolů z hvězdného zvěrokruhu postavy hry, s *Blíženci* (bratři Trojanové), *Váhami* (Skrbková), *Pannou* a dalšími z nebe spadne i ‚politické embryo‘ *Vodník* (snad kolektivní postava tvořená B. Záhorským a šesti girls). Nečekaní protagonisté se představovali velmi poeticky:

Kichotka (Skrbková) : *My nejsme váhy, já nejsem Quijotka,
já nejsem kytara, já jsem milenka.*

Blíženci (bratři Trojanové) : *My nejsme blíženci, my nejsme
harmonika, my nejsme Dulcinea, my jsme láska.*

Kichotka (Skrbková) na začátku vysvětluje své příští pohnutky:

„Byla jsem víc mužem než ženou. Chtěla jsem dobývat, vládnout, ale co je to platné, jsem přece jen žena. Nechci jen milovat, chci být také milována. To je můj nešťastný omyl, a proto chytám Dulcinea.“

Následoval obraz *Šejbalová to řekne*³² a po něm Hlávko *Vysoké učení politické*,³³ postavené na karikatuře politické angažovanosti denního tisku a ‚žurnalis-

31 Jak plyne z Frejkových poznámek i z dochovaných textů, byla možná revue zprvu zamýšlena ne jako putování *Dony Kichotky*, ale *Dona Kichota*, není známo, kdy k proměně došlo. Viz *Pozůstalost J. Frejky*, složka *Materiály DADA*, Č11287, doNM v Praze a torzo revue *Dona Kichotka* viz *Pozůstalost L. Skrbkové*, doMZM v Brně.

32 J. Träger (1966:5) napsal, že úvod tvořila „veršovaná a rýmovaná přednáška o tom, jak se moderní žena odlišuje od svých předchůdkyň pojetím života a lásky“ v podání Jiřiny Šejbalové. Je možné, že to byl právě tento výstup.

33 Jeden z textů, kde bylo počítáno s *Don Quijotem-mužem*. Strojopisný text byl částečně upraven

mů'.³⁴ Kichotka je v tomto výstupu vřešticím i vrnícím dítětem, přebalovaným souborem „girls“ za dohledu Kmotra (E. F. Burian) a Kmotry (E. Budlovská) do novin místo do plen. Každá nová plena se podepisuje na Kichotčině vzdělání i případné volbě povolání. Kmotr s Kmotrou se dohadují nad budoucností Kichotky, Kmotr z ní chce mít básníka či spisovatele, Kmotra krále stadiónů, sportovce, o němž se bude psát v novinách. Kichotka k radosti všech zopakuje po kmotře své první slůvko: noviny. Kmotr se zaraduje - Kichotka přece jen bude spisovatelem. Kmotra mu ovšem radost zkazí: „*copak musí být každý novinář hned spisovatelem,*“ a dá povel k prvnímu přebalení dítěte. Kichotka je zabalena do Českého slova:³⁵

Kichotka: *Bratři a sestry. Tohle je lumpárna. Kdož jste boží bojovníci, tomu se zelení.* (nahrazeno: *Kdož jste boží bojovníci, jen když čistotně.* – pozn. AJ.)

Kmotr (tleská rukama): *Bude básníkem, nazdar!* (a je zabalena do Národa³⁶)

Kichotka: *6 revolvéru a kudly za pasem. Boj o rukopisy.* (tato věta škrtnuta – pozn. AJ.)

Pudem se vyrovnat s tím mamlasem.

Kmotra: *Bude generálem!*

Do toho začne skandovat potměšilé reklamní slogany Megafon (Slípka), který tak pomáhal vytvářet předěly (či lépe střihy) mezi jednotlivými žurnalistickými tendencemi. Nakaženi stylem reklamních průpovědek, shodnou se Kmotr a Kmotra, že balením potomků do novinových plen získá nejmladší generace vzdělání už od kolébky:

Kmotr : *Kolébkou staré kultury byl Egypt, kolébkou nového člověka jsou noviny.*

Ve snaze uspíšit její vzdělání velí k dalšímu přebalení. Kichotka, inspirovaná plenou z Národní politiky,³⁷ spustí veršičky:

*Ach tady se připekl hrách
je mně teplo, je tu smrádek
sedím pilná začka ve škamnách,*

rukopisnými poznámkami Skrbkové, ty se však týkají pouze dialogů. Proto upravuji v souladu s výslednou koncepcí revue jméno i scénické poznámky z rodu mužského na ženský. O autorství Hlávky viz např. Skrbková, 1980:156, Salvét, 1995, a viz plakát ke dni premiéry v příloze.

34 V té době bylo běžné, že každá politická strana měla svůj tiskový orgán, nejčastěji denní tisk, v němž byly události podávány v souladu s orientací strany. Čtenáři takových deníků byli členové, stoupenci či sympatizanti konkrétní politické organizace, jejich názor a postoj mohl být i díky pravidelnému vydávání deníků patřičně formován. Ostatně přehled všech užívaných a oblíbených frází dobového denního tisku v závěru dvacátých let zpracoval a teprve v roce 1933 v Lidových novinách publikoval Karel Poláček pod názvem *Žurnalistický slovník*.

35 České slovo bylo tiskovým orgánem Československé strany národně sociální, v jejímž čele byl V. Klofáč.

36 Národ, večerník Národních listů, tiskového orgánu Československé národní demokracie, v jejím čele stál K. Kramář.

37 Národní politika, rovněž tiskový orgán Československé národní demokracie.

*v neděli si půjdem prohlídnout nějaký starý hrádek,
k obědu bude sekanina,
neplivejte (píše Olga Fastrová) na podlahu
a podporujte klub za Starou Prahu,
do polívky je dobrá zelenina.
Občas projedte se zvolna vzduchem horským
v úctě St. Nikolau s drem Borským,³⁸ osvoboditelé.*

Kmotr: *To byla krásná básnička. Pošleme ji do nedělní přílohy.*

Megafon: *Popelka Biliánová³⁹ hraje se svou družinou v neděli u Pinkasů. Biliár!*

Kmotra: *Rychle, rychle, děvčátko už moudří, stárne. Teď, když tak rychle roste, škodil by jí*

městský vzduch. Přineste jí zdraví našeho šuhajského venkova, kořen našeho národa. (girl přinese Venkov⁴⁰)

Kichotka: *Bů.*

Kmotr: *Tomu říkám návrat k primitivismu. Zpět k přírodě.*

Aby Kichotka venkovem příliš nezhrubla, má se jí dostat náboženské výchovy – girl přináší Pražský večerník – ale Kichotčina vděku se nedočká:

Kichotka: *Co si to dovolujete, slečno vychovatelko, já nejsem žádná kostelní svíčka, tři za korunu. No, nemračte se, nechtěla jsem být na vás hrubá. Já to dovedu uznat, že kdyby nebylo Pražského večerníku, nebyla by Praha stověžatá, A propos, jak se vám líbí naše Slovač? Mají krásné písně, jako tahle doktorská, co už dávno znárodněla:*

*Akú som si frajírenku
v Tatrách zamiloval
a já sem tu svou milenku
v Tatrách zamordoval.⁴¹*

Dítě tím podle Kmotra dospělo v inteligenta, teď jen pro udržování vzdělání („...aby nezapomněla, co se ráno naučila“), musí být Kichotka balena do různých dalších večerníků. Vrstevnatá plena však v nedospělém charakteru vyvolá zmatek, takže Kichotka chrlí zpověď samozvaného lidového ‚vizionáře-filozofa‘, který uvažuje v groteskních souvislostech:

Kichotka: *Mí drazí přátelé, šetřete mě, já jsem učiněný zázrak, to je tak záhadné a strašlivé.*

38 Stanislav Nikolau, Lev Borský, přispěvatelé nezávislého týdeníku Fronta, redigovaného Karlem Horkým.

39 Popelka Biliánová byla známou a oblíbenou autorkou románků červené knihovny.

40 Venkov byl tiskovým orgánem Republikánské strany zemědělského a malorolnického lidu, tzv. agrárnícké strany, v jejímž čele stál A. Švehla.

41 To byla narážka na tehdejší skandální případ vraždy Margity Vörösmartyové, který otrásl celou republikou a v němž byl zapleten také žurnalista Jan Klepetář.

Na mě furt padají kameny. Jdu klidně, nic netuším, tu najednou, buch, buch, buch, do zad mi buší zlý duch, já prchám, a ty kameny furt a furt a furt. Já jsem jak revolver. Bylo vědecky zjištěno, že obyvatelé Marsu žijí mezi námi neviditelně, a když takový Marťan umře, tak to bouchne. Ano. To je strašné. Jedna domovnice byla nalezena s otevřenou lebkou a klíč se nenašel. Po pachateli se pátrá.

,Girl' přináší Ilustrovaný zpravodaj, v němž Kichotka narazí na inzerát: „Dulcineo hledá Kichotku, pod. zn. „Kdo dřív přijde, ten dřív přijde“ do adm.t.l.“ Kichotka se vzepře pěstounské péči Kmotra a Kmotry, ale než se vydá na dalekou cestu, volně odrecituje dvě senzační zprávy z knihy V. Laciný Krysa na hřídeli:⁴²

Skandál. Už týden pozorují obyvatelé domu č. 6, na Komenského náměstí, že z bytu ve druhém patře vlevo nikdo krom zápachu nevychází. Po pachateli se pátrá.

Neznámý sebevrah. 19. t. m. byla v obecním rybníce v Bohumilicích nalezena rozkladná mrtvola asi 36^{1/2}letého muže. Nalezený jest střední, hnědě oblečené postavy, má na krku tři bradavice a koktá.

Další výstup, Lacinova *Historie akcízáka*, s podtitulem *Lokalizovaná Stravinského Historie vojáka*, stylově odpovídal avantgardou oblíbenému tanci na recitaci. Vystupují zde spolu s předčítatelem (E. Trojan) tři postavy – Akcízák (J. Trojan), Policajt (Kuře) a Čert (Skrbková), paralelně s recitací probíhal „balet“ na téma *Cesta, Policajt na křižovatce, Čert*:

*Od Hlubočep bulváry Smíchova
Vrací se akcízák do svého domova.*

*Službu skončenou už má –
cesta dlouhá je a zlá –
mezi vozy, automobily a koni
vesele električky zvoní
kráčí sám a sám.⁴³*

Policajt na něj volá : Na levo.

Akcízák se ohlédne

a vidí :

Hele, policajt,

Ale policajt praví :

*Nejsem policajt, jsem dirigent,
diriguji orchestr ulice,
jdi na levo.*

Nepůjdu na levo,

⁴² Lacinova *Krysa na hřídeli* (Praha 1926) měla být humorným pandánem k Mahenově *Knížce o čtení praktickém*. Kritika ji považovala za parodii a někdy i parafrázi Nezvalova *Papouška na motocyklu*. Lacinova v ní vytváří zábavnou typologii poezie, prózy, dramatu, kritiky aj.

⁴³ *Od Hlubočep (...) kráčí sám a sám*. Stejný rytmický a částečně i slovní základ má i začátek V. zpěvu Lacinova *Kocoura Felixe v Čechách*, který byl taktéž parodií na Stravinského *Historii vojáka*. Text Lacinova *Kocoura Felixe v Čechách* viz *Pozůstalost L. Skrbkové*, doMZM v Brně.

*praví akcízák, jsem konservativní,
já na levo nepudu,
rači se dám na vojnu.
Tak jdi k čertu.*

V klotovém plášti s černými křídly a ocasem přichází Čert-kamelot strašit Akcízáka nejnovějšími senzacemi z ‚ranního‘ vydání Večerního listu:⁴⁴

Čert: *Večerní list právě vyšel. Zvláštní vydání. Prasklo potrubí – za 20 haléřů. Celý Klárov se zřítíl – denně v 9 ráno. Zavraždil manželku. Večerní list. Vykuchal mrtvolu.*

Akcízák: *Já tam nepůjdu, já se bojím*

Čert: *Zvláštní vydání. Byla zatopena celá pražská obec.*

Akcízák: *Já se -*

Čert: *Zvláštní vydání. Byla zatopena celá Vltava.*

Akcízák: *N-n-nepudu*

Čert: *Nejzvláštnější vydání. Na Vltavě se topí teplou vodou.*

Akcízák se začne potácet. Čerta, vykřikujícího další hesla z ‚extra vydání‘, zarazí Policajtova pištálka. Čert prchá a Akcízák vzdává strážci zákona díky.

Hlávkově scéně *Rodinné poměry hudebních nástrojů (Basa a harmonika)* předcházela Burianův konferenciérský úvod:⁴⁵

„... Dona Kichotka se zamilovala, a proto pozná i co je žárlivost ... Potkala oba Dulcinee, ale střetla se i se svou sokyní. Paní Tuba povšimla si také dvou malých harmonikářů. Kichotku čeká první souboj. Všichni se sejdou ve dvanáct hodin v noci u venkovské muziky uprostřed tlupy všelijakých hejsků.“

Po zásahu potrhleho vynálezce, jenž ‚chce zůstat v anonymitě‘ (v textu je pak vynálezce nahrazen Sancho Panzou), se Kichotka, zakletá do basy, a Dulcineové, začarovaní do harmoniky, konečně setkávají. Kromě nich tu vystupují i další hudební nástroje – Trombon (Záhorský, na plakátu je uvedena Tuba), Trumpeta (Budlovská), Štěbenec (Slípka). Podle Skrbkové tuto scénu naaranžoval Burian, jenž rozhovor jednotlivých nástrojů stylizoval do způsobu jejich hudebního projevu. (Skrbková, 1980:157)

Basa: *Pánové, uznáte mé právo mluvit předem. Basa tvrdí muziku.*

⁴⁴ Večerní list byl tiskovým orgánem Slovanské národně socialistické strany, která vznikla v roce 1927 po vyloučení J. Stříbrného z Čs. strany (národně) socialistické, na jejímž základě byla v roce 1930 postavena fašistická Národní liga.

⁴⁵ Autorství M. Hlávky podporuje jednak jeden z dochovaných plakátů, na němž byli uvedeni autoři výstupů, ale také fakt, že je text opět původně připraven pro postavu Dona Quijota – muže. Strojopisný text byl částečně upraven rukopisnými poznámkami Skrbkové, ty se však týkají pouze dialogů. Proto upravuji v souladu s výslednou koncepcí revue jméno i scénické poznámky z rodu mužského na ženský. O autorství Hlávky viz např. Skrbková, 1980:156, a Salvat, 1995, a viz plakát ke dni premiéry v příloze. Text Burianova konferenciérského výstupu viz *Pozůstalost J. Frejky*, složka *Materiály DADA*, Č11287, doNM v Praze.

Štěbenec: *Ty huso šiškama přecpaná, típ, típ, tururururuzú.*

Trombon (si upšoukne): *Žádný hluk, všecko ostatní je mi fuk. Pšuk, pšuk.*

Harmonika: *Ó, lidičky, Ó, lidičky, já jsem ráda, já jsem tuze ráda, ráda, ráda na světě. Všecko se zelení, komu se nelení, tomu se jelení.*

Trubka: *Holka, přestaň tu už kvákat, neb bych ti musel naflákat.*

Harmonika zaujme pozornost ostatních hudebních nástrojů, Trombon se začne nerudně navážet do Basy. Basa – Kichotka se raději představí:

„Já nejsem vlastně basa, já jsem Dona Kichotka. Jeden vynálezce (nahrazeno Sancho Panza – pozn. AJ.) mě takhle proměnil, že prý dojdu rychleji svého cíle než na motocyklu. A můj cíl je Dulcineo. Hledám Dulcinea.“

Harmonika pohotově zareaguje, milenci se setkávají, ovšem v zakleté podobě. O pozornost Harmoniky však usiluje i Trombon, dojde k hádce, která vyvrcholí soubojem:

Trombon: *Nedráždi mě, pupkáči!*

Basa: *To je urážka, kterou možno smazat jen krví jednoho z nás! (hodí mu ko-bylku) Zde je má vizitka. Zítرا ráno vás očekávám.*

Trombon: *Třeba hned.*

Basa: *Zbraň libovolná. Prosím. Elegantně jak seladon, a hbitě jako Scaramouche ... (tasí svůj smyčec) kvardia*

Trombon: *avančione*

Basa: *kavačione in tempo*

Trombon: *riposta*

Basa: *kontrariposta*

Trombon: *palestra aldopio medzočerkio*

Basa: *tokato mio*

Plavba (Slavnost špačků) přetřásala všechno možné i nemožné z oblasti nejnovějších dokonale absurdních vynálezů, až se protagonisté Špaček (H. Slípka alias Kuře) a M. L. L. (hrál jej Burian) rozhodnou, že si založí „fabriku na vyrábění rekordů“. Byla zde vylíčena také poslední sportovní událost – „při mistrovství světa v Itálii zlomil Monti ruku Pláničkovi a při zápase Sparta–Slávia Braine nohu obránci Slávie Ženíškovi“. (Skrbková, 1980:157)

M. L. L.: *Vůbec lámání rekordů je krásná věc.*

Špaček (ukazuje si na nohy): *Co říkáš mým rekordům?*

M. L. L.: *To jsou přece nohy.*

Špaček: *No, jo, já si je ale zlámal.*

M. L. L.: *Vzpomínám si právě, že praotcem v lámání je Svatopluk. Názorně ukázal, lámaje místo tří jeden prut po druhém, našim fotbalistům, že si nesmíš říci: Zlomím tři hráče najednou, nikoliv, nýbrž nejdřív zlomíš nohu brankáři, pak bekovi a nakonec teprve levému křídlu, nikdy obráceně aniž najednou.*

Špaček : *Tovární podnik se značně rozrůstá.*

Společně si zazpívají písničku na oslavu svého nápadu, když na zlatých hodinkách s dlouhým řetízkem – byla to vlastně koloběžka s hodinkami a řetízkem⁴⁶ – vjíždí Kichotka:

Kichotka: *Dulcineové, něžní zlatouškové,
s čelenkou květů podzimních
mé srdce volá ouvé
jste mého srdce kněžna
a padne první sněh.*

Špaček: *Co to rače mít za dopravní prostředek?*

Kichotka: *Já nešťastná zamilovaná stihala jsem na kole nejdražšího svého Dulcinea. Jedu lesem a chci se podívat na své hodinky. Hodinky byly pryč. Šly totiž napřed.*

M. L. L.: *Tudy na to. Karburátor.*

Kichotka: *A jak šly rychle napřed, pomalu jsem je dohonila, sedla na ně a získala nejrychlejší vozidlo světa.*

Špaček: *Inu ovšem, to ani jinak nemohlo být, vždyť mají značku Dulcinea.*

Kichotka : *Vzhůru za Dulcineem.*

(Celý ensemble : zasedne na řetízek, z hodinek vyhlédne hlavička a zpívá závěrečnou píseň).

Píseň ozubeného kola, voicebandové zpracování Bieblovy satirické básně „na mašinerii měšťácké armády“, byla recitována „převážně v pochodovém rytmu, se střídáním hlasové polohy nebo se zvolňováním. Někde se objevila vložka, že se např. jeden hlas otázal ‚co?‘ a sbor pokračoval: Nakonec dodal jeden hlas ‚da capo al fine‘.“ (Skrbková, 1980:157) Pro velkou diváckou oblibu přešla i do samostatných vystoupení voicebandu:

*Pěšáci a kanonýři stále střílí, stále míří
a nemusí myslet ani, za ně myslí vyšší páni,
rotmistři a desátníci, četaři a svobodníci.
Rotmistři a desátníci, četaři a svobodníci
ti nemusí myslet ani, za ně myslí vyšší páni,
praporčíci, poručíci, vůbec mladí důstojníci.
My jsme mladí důstojníci, hledíme si hezkých žab,
nemusíme myslet ani, za nás myslí větší páni,
za nás myslí štáb.*

*My důstojníci ze štábu, hledíme si hlavně žlabu,
nemusíme myslet ani, za nás myslí vyšší páni,
za nás myslí generál.*

*A kdo nosí lampasy, vůbec myslet nemusí
za nás myslí třebaš z dálky celé ministerstvo války.
Ten aparát dokonalý, ten nemusí myslet ani,*

⁴⁶ Frejkův zápisník se soupisem rekvizit k revui *Dona Kichotka* viz *Pozůstalost J. Frejky*, složka *Materiály DADA*, Č11287, sign. A15766, doNM v Praze.

*za něj myslí jiní páni, nač má svoje generály?
 A kdo nosí lampasy, vůbec myslet nemusí,
 je už stár, na mozek sláb, za něj myslí štáb.
 My důstojníci ze štábu, hledíme si hlavně žlabu,
 nemusíme myslet ani, za nás myslí jiní páni,
 poručíci, praporčíci, vůbec mladí důstojníci.
 My jsme mladí důstojníci, hledíme si holek všici,
 máme život veselý, za nás vždycky mysleli
 rotmistři a desátníci, četaři a svobodníci.
 Dobře, že nemyslí ani, za ně myslí jejich kmáni –
 a ti drží pušku k líci.*

Pobouření mezi stoupenci agrárníků způsobila voicebandová scénka *S tou hrou-
 dou jsem zrozen*, ironizující zneužívání folklóru pro agrárníckou propagandu a po-
 řádání tzv. selských jízd. To se projevilo také v kostýmním řešení, když například
 Kichotka měla na hlavě velkou stylizovanou pokrývku hlavy, tzv. holubičku, a na
 sobě trojúhelníkovou zástěru s malovanými motivy a prvky lidové výšivky:

*kekereke
 kvá, kvá, kvá
 seděly žáby v kaluži
 a všude plno bolu
 že stále jen se loučit má
 co věčně má být spolu
 kekereke
 bū bū bū bū bū
 Bedla jedla bedla jedla bedla jedla bed jed
 kupujte výhradně Chvojkova napajedla
 Bedla jedla bedla jedla bedla jedla bed jed
 Bedla jedla bedla jedla bedla jedla bed jed
 Na trávník ať nám nikdo neplivne
 Hlavně aby to bylo levné a výživné
 Mrňau
 roch roch roch, pozor na roh
 pí pi pipi pivo? Tititi Tititi
 Kdyby nebylo venkova, museli bychom ho utvořiti
 Venkov Venkov Večer Večer
 Pražský večerník, Pražský večerník, Lid, Lid Lid kách
 kekereke
 Sú zú
 Kdo je ten člověk,
 zda-li ho znáš?
 Toť český rolník živitel náš.
 Cukrú cukrú
 ó trr ó trr ó trr
 na každého ptáka klec*

*venkov to je zdravá věc
ó trr votr votr votrava (lékaře)
kekereke*

Výstup nazvaný *Five o'clock pro nemluvnata* s podnázvem *Celkem smutná scéna komiků* spočíval v typických nedorozuměních s absurdními dialogy mezi čtveřicí komiků (Burian – EB., bratři Trojanové – JT. a ET., Skrbková – Skr.). V jeho úvodu zazněl melodram doprovázený plačtivým tónem saxofonu a vážným dětským tancem:

JT. : *Plačme tedy na oslavu nemluvnat,
plačme s těmi,
kteří nám nedají
a sami nemohou spát*

Refrén *pláč*
*Nelze ani pochopit,
co malých tvorů se v minutě narodí,
jak velký pláč nevinných
je na celém světě.*

Refrén *pláč*
*I mladému slonu se někdy přihodí neštěstí,
jeho matka šla tančit,
a zatím na nosík,
spadl kokosový ořech.
Sedí teď slon na břehu Konga,
sedí tam a pláče.*

Refrén *pláč*
*Jen lidským mláďatům
se někdy stává, že umřou dřív,
než se narodila,
pak nepláče nikdo.*

(Refrén není. Úplné ticho, jen z orchestru za chvíli ženský hlas
„Maminko!“)

Všichni zpěv: *Proto vpřed svůj rychle šíňme
přeuadatný krok
nemluvnat slavme slavme
jejich five o'clock.*

EB.: *Oslavovati nemluvnata o hodině páté je celkem věc nesnadná. Dej
nemluvněti popítí čajíku, nepopije, bude neuspokojeno, sobě si po-
pláče ej, těžko brate, veselo býti (odejde dozadu, přinese nočník
a smutně se usadí na stranu k rampě) Tak i dítětem možno být.*

ET.: (zřejmě překvapen a indigován hledí na jeho počínání) *Tady to nejde!*

EB.: *Tady to nejde? (rozpačité rozhlížení, usedne do středu)*

Dochází k nedorozumění – Trojanové se zprvu snaží donutit Buriana k odchodu, nakonec se pohádají sami, Josef Trojan si to ovšem nenechá líbit, téma hovoru se stočí k politice a politikům:

- JT.: *Ach tak, pane bratře, to vy nadáváte vlastně mně? To tedy rače prominout, ale to si přece nezasloužím. Tak člověk se stará o něho jako o vlastní dítě, chci, aby měl klid a pokoj v naší zemi.*
- ET.: *Má vina, má vina, Hilbertova Vina.*
- EB.: *Nemučte mne, přátelé, u výkonu mého povolání. Rozhodl jsem se poučiti nemluvnata. Promluvmě si o politice. Politika vychází 2x denně. Politika je dobrá věc. Politiku je možno pěstovat jenom pohostinsky jen v hostinci nebo u holiče.*
- ET.: *Ani né tak dobrá jako spravedlivá.*
- Skr.: *Ani né tak spravedlivá jako užitečná. Jak se daří, pane rado?*
- JT.: *Děti, nevěřte politice. A nic jim nedávejte.*
- EB.: *Politik je člověk státně deputátní.*
- ET.: *Vyžírání republiky měli by být politiky.*
- Skr.: *Ani kuře nehrabe věci nepravé. Co dělá milostivá paní?*
- JT.: *Všechny otvory jsou přeplněny. Staňte se politiky.*
- EB.: *Charakter je umocněná vlastnost státi se neužitečným.*
- ET.: *Státi se neužitečným sobě. Býti neužitečným znamená Národ sobě.*
- Skr.: *Býti užitečným neznamená nebýti charakterním.*
- JT.: *Ptáme se věru, k čemu nám třeba charakteru.*

Burian náhle ohlašuje vystoupení ‚okresního tenora‘. E. Trojan namísto skutečného zpěvu pouze lakonicky oznámí : „trilkuji“. Ostatní mu gratulují: „Gratulujeme, i kytici možno přinést, zpěv se moc poved. Gratulujeme si navzájem.“

- Skr.: *Prosím mistře, napište mi něco do památníku (má kuchařskou knihu)*
- ET.: *A prosím miss Aloisie, zde je to! Lev je králem pouště. To ti přeje Vařeka.*

Výstup s dadaistickými prvky byl završen přinesením zlatého hřebu s výtisem agrárnického listu Večera.

Lacinova *Kombuča pozdě k ránu (Pijete kombuču?)*⁴⁷ travestovala kollárovskou, nerudovskou, hlaváčkovskou a dykovskou poezii, parodovala dekadentní recitaci a zároveň oslavovala tehdy oblíbený keřirový nápoj:

⁴⁷ Šlo-li o samostatné číslo či součást jiného, není známo. Pod názvem *Pijete kombuču?* dochována Lacinova travestie Kollára, Nerudy, Hlaváčka a Dyka. Viz *Pozůstalost J. Frejky*, složka *Materiály DADA*, Č11287, sign. A15762, doNM v Praze.

Jan Kollár

*Bych ulevil v tísní nitru svému
vnitřních hlasů ztišil muziku
nápoj, který hojí koliku
Mílek doporučil sluchu mému*

*Kombuča se volá, japonskému
jméno svoje vděčí jazyku
kdo si pít ji vezme do zvyku
zas se těší zdraví ztracenému*

*Je to plíseň, víno, ocet. Tvého
prospěch houba v jedno stmelila
v odvar působení líbezného;*

*před ní prchne nemoc, zmírá rána
ona více pro vlast stvořila
nežli tábor na němž řeční Fráňa.⁴⁸*

Jan Neruda

*Přiblíž sem hlavu, národe,
k sklenici přichyl své oči,
viz tam tu zlatou houbičku
jak koketně v čaj se točí.*

*plyne pravda ta
národa věčná chlouba.
Čech srdce má jak ze zlata
a přitom pije jak houba.*

Karel Hlaváček

*Pil kdosi kombuču a pil ji kolik dní,
pil s tváří lhostejnou a tesknou dumavou
a ani nerozžal si lampu večerní,
by zřel, jak do nitra mu vlákna poplavou.*

*Pil tiše kombuču. Pak dopil, vydal kvil
šel dlouho, stínem, tmou, potom se zastavil
a hlavu skloněnou dumavě odvece:
Buď sbohem, kombučo – a zatáh za W.C.*

Viktor Dyk

*Kokardy, jásoť, křik. Bulváry hlučí.
Leč svědomí?! Ne, to se nehýbá.
Proč nehledíte vděčně po kombučí?!
Kdo dal vám zdraví, které přibývá?*

*Svědomí mlčí. Tím víc vyje luza.
Než – přijde den. A pomsta dozraje.
Národe, volá básník, jehož jala hrůza:
Vlej hrdost v duši! Houbu do čaje!*

Závěrečná *Omlazovací scéna*⁴⁹ byla doprovázena zvukem letadel a ‚nadpisy o omlazování‘. Podle scénické poznámky byly na jevišti čtyři dveře pro příchod, odchod, odjezd a příjezd. Kichotka na chůdách obíhá svět a omlazuje lidstvo:

*Kichotka: Vynález je ten, že letíš k západu, předhoniš čas, omládneš o den,
o rok, století.*

⁴⁸ Narážka na poslankyni Fráňu Zemínovou.

⁴⁹ I v tomto textu bylo původně počítáno s Quijotem-mužem. Strojopisný text byl částečně upraven rukopisnými poznámkami Skrbkové, ty se však týkají pouze dialogů. Proto upravuji v souladu s výslednou koncepcí revue jméno i scénické poznámky z rodu mužského na ženský.

Přicházejí k ní politické kapacity a žádají o omlazení. První do stroje času vstoupí Fra Zemi Nová (národní socialistka Fráňa Zemínová v podání Budlovské), když se otevrou dveře, vyjde místo ní Panna orleánská.

Karlíček (Dr. Karlík z Národního bloku v podání Záhorského) se chce vrátit časem, aby rozřešil otázku pravosti rukopisů:

Dr. Karlík: *Vy přece držíte Národní blok. Prosím Vás, omladte mne, já sice bych to nepotřeboval, jsem zářící mládí, my omladina, jinak junáci. Tot, jsem živá míza národa, ale musíme svým straníkům už jednou dokázat, jak to vlastně bylo s těmi rukopisy, máme toho teď trochu moc, to bychom měli, to bychom měli tyhle královédvorské rukopisy zelenohorské, pak ty sázavské a nápodobně i realistické, tu a tam je to apokryf, ale valnou většinou pravé praví, ryzí stříbro a Káďa. Proto se musíme omladit a vrátit se do dob vzniku rukopisu zelenohorského.*

Quiot. (Kichotka): *S tímhle musíme jet obráceně.*

Přitom Kichotka obíhá na chůdách imaginární zeměkouli a vyvolává města: „*Praha, Plzeň, Podělsy, Paříž, New York, Bombay, Kalkuta, Leningrad, Čenstochova, Praha vystupovat.*“ Náhle se zarazí: „*Hle praotec Čech.*“

Dr. Karlík (vyleze co staříčkový lech): *Stal jsem se svým vlastním předkem.* (spadne do propadla)

Ve slavnostním úboru vážným pochodem vchází sám Generální pěšák (Rado- la Gajda v podání Slípky):

Gajda: *Je zřejmo, že chceme-li zvítězit – a my musíme zvítězit, jak bych to řekl u Tennenbergu – musíme prostudovat metody svého nepřítele. Doslech jsem se, že jakési České slovo důsledně mě přehlíží. Zasloužil jsem blíže poznati tohoto nepřítele. Ale za tím účelem je nutno, abych se dal omladit, neboť jsem se dozvěděl, že jenom my mladí čteme České slovo.*

Kichotka: *Račte jen vstoupit, pane generální pěšáku.* (vyvolává stanice, vyleze mladý růžolící drogista) *Co to je? Omyl, omyl, já tam přece strčila generála.*

Gajda: *Tot jeden z mých strategických tahů. Volala jste generála a ozval se vám drogista. Má úcta, vašnosti, poručím se, je snad ještě libo pastičku na zuby, ricinový olej, Musso-lini, Japan?*

Jako větší stařečci přicházejí Dulcineové, nic netušící Kichotka je omlazuje, když však konečně prohlédne jejich stařecké masky, zapomene se zastavit. Z Dulcineů – mužů, jsou baculatá miminka v soudkovitých kostýmech. Kichotka z toho ,vyletí z kůže do nekonečna‘ a tam uvidí všechny možné konce:

„*Konec pohádky o tom, jak ovčičky přešly lávku (...) konec Ludolfova čísla. Já vždycky říkala, že má na konci čtyřku!*“

Pan Konečný (Burian) s hodinkami vejde na scénu:

„Uvědomte si svůj čas (...) Je čas, abychom právě skončili včas čas pro občerstvení vyměřený těmito hodinkami.“

Všichni vbíhají na scénu a oslavují čas:

„Poděkujme těmto hodinkám za každých čtyřiaadvacet hodin, které nejsou než čtyřiaadvaceti okamžiky nekonečných radostí. Na věži se pohnula rafie, jaká zábava, já dýchám jednou za pět vteřin, jaká vášnivá radost. Má dívka je mi už celých 40 minut věrná, jaké překvapení, slyšíte, tyto hodinky jdou, jaké nekonečné štěstí. (...) Opilí štěstím, děkujeme vám ráno i večer i v noci“

Seriosní píseň o hodinách byla finálním číslem celé revue:

Vzpomeňte ach vzpomeňte
prosím rádi na hodinky
že snad jsou
kamarádi žití našeho
každý z nás
zná jejich hlas
jak vítají vás do práce k životu
vesele a –
– přátelé naposled zavolají vás jednou.

O uspořádání jevištního prostoru se nezachovaly žádné informace. Recenzenti pouze zaznamenali, že scéna byla stylizována do kombinace červeného a modrého barevného spektra. Neměla pravděpodobně žádný nápadný stabilní prvek, mohla být dotvářena proměnlivými dekoracemi. Úlohu dominantního výtvarného prvku převzalo originální řešení kostýmů.

Skrbková jako Kichotka měla ustálený přiléhavý oděv z kůže kombinovaný s plátěnou košilí a punčochami se zvýrazněným koženými aplikacemi na loktech a kolenech, dodávající zdání jakéhosi brnění. Tento stabilní kostým pak doplňovala dalšími prvky, např. ve scéně *Rodinné poměry hudebních nástrojů* měla na trupu upevněné tělo basy ze zpevněné látky.⁵⁰ Bratři Trojanové jako Dulcineové v kanýry pošítych a nabíraných kostýmech, s punčoškami na bosých nohou a kloboučky na hlavách vytvářeli dojem batolat, ten ještě posílili kolébavou chůzí. Burian ve šviháckém černém fraku se zvětšeně vycpanou náprsenkou působil jako světoběžník. Šejbalová vystupovala ve světlé halence bez rukávů s černými aplikacemi a vyztužené sukni, která byla sestavena z dlouhých proužků látky, vinoucích se při každém pohybu kolem nohou. Záhorský se tu objevil ve světlém obleku a Budlovská v tmavém tričku a krátké nabírané sukničce. Akrobat Slípka využil svých tradičních volnějších lesklých laclových kalhot,⁵¹ jeho kolega Hragen měl klaunské kostkované kalhoty, velké sako, bílou košili s výrazným motýlkem a cylindr.

⁵⁰ Více viz fotografická příloha.

⁵¹ Podle dochovaných materiálů v těchto kalhotách vystupoval v několika představeních. Viz fotografie z tzv. *Rádlova alba* (DÚ, sign. MA 3665/Sv.1,2), kde je Slípka v tomto oděvu zachycen také v revui *Gaučo a kráva* či ve scéně z *Krále Oidipa*.

O celkovém vyznění *Dony Kichotky* ve své recenzi pojednala Marie Pujmanová: „Text má vtip a komici jsou k smíchu a subreta je přitažlivě hezká a každý nesmysl má aktuální smysl; všechno klape; jako když se treťfí na střelnici do terče. Osm lidí hraje, zpívá, řeční stepuje a paroduje v téhle kabaretní revui na radioaktivní jazz a boston s takovou parátností a v takovém tempu, že to působí, jako by jich bylo třikrát víc, a běží před vámi travestovaný deník, grotesknost úvodníku, denní zprávy a inzeráty jako Gaumontův žurnál v karikatuře. Jako každá revue, i tato má svou myšlenou záminku (dobrou a moderní ostatně, že dnes už vymřeli donquijoti a existují jen donquijotky, poslední stanice mužatky, dekadentní blaustrumpf s paralysoy) a mezi tím politický kuplet a zbytnělá aktualita, agrárníci, fašisti, národní demokraté, sociální demokraté, Gajda, kombudža, Aljechin a Capablanca, venkov bučící výživnou idylickou bukolikou a otravou, novinářská kachna, která vskutku kváká, nóbl syn se svou bugatkou a ‚hoj, zábavou nám tělocvik‘. Revuální vlašský salát (s dobrým olejem) není už tak Dada jako prostě Praha... Tihle hoši umějí poslouchat i udělat pražské vtipy... (...) A měli překrásnou hudbu, které se napijou všechny smysly, ta negerská blues a Burianovy Coctaily. A parodistická hudba velmi chytrá; se svými kakovními a protipohybem. Zelenka a Muzika to dobře vypravili v zábavném standardu a v modré a červené, v stručném a statečném barevném dvojhmátu, bez pedanterie. Frejka měl celek dobře v hrsti s účelnou veselostí. Člověk nemyslel na režii a to je vždycky dobré znamení; když to běží samo.“ (Trojan, 1962:228)

–ad– v článku *Divadlo nadšení* napsal, že se nejednalo o žádnou lacinou podívanou pro zhýčkané pražské publikum, jemuž se často „servíruje sladké nic v lesklém obalu“. Díky záplavě humoru, aktuálnosti, hereckým výkonům, výpravě, zpěvu, tanci, pohybu se tato Dada-revue stala pro některé skupiny diváků poněkud těžším soustem. V Dada „ukázali Praze, kolik nevyužitých možností v revui je. Nejsou z těch, kdož utkvívají na formách nebo programech přežilých a vyprchalých“. Šlo o skutečně veselé a vtipné „mnohočetné divadlo“. (-ad-, 1928?)

Marie Majerová pochválila především tempo, když o *Doně Kichotce* napsala, že je „jako jazz z gramofonu“, neboť má pružný rytmus, nezdržovaný koktáním a otálením, z něhož pramenila „komika až fyziologická“, tvořená nejnovějšími i starými vtipy a anekdotami. (Majerová, 10. 1. 1928)

J. Paulík ocenil ústup improvizace před důslednou prací, kdy „dobré nápady nevisí ve vzduchu, (...), ale jsou zformovány, včleněny v promyšlený celek“. S výjimkou několika čísel je „humor revue (...) instinktivní, ne vyrozumovaný“. Jeho výtka byla namířena k veršům, spojujícím a uvozujícím jednotlivé obrazy, které působily jako „nemile chatrné, bez myšlenkové invence, s rýmy bez vtipu“. (Paulík, 1927/28:112)

Recenzent agrárnického listu *Venkova* odmítl *Donu Kichotku* úplně, otázkou zůstává, zda to zapříčinila skutečně nízká kvalita revue či invektivita, která v průběhu hry padala na hlavu agrárníků.⁵² (-rok-, 22. 1. 1928)

⁵² A skutečně vše napovídá spíše druhému názoru - co si lze myslet jiného například o této jízlivě „didaktické“ pasáži: „Podivně rozumí práci dnešní poesie. Rozumí jí asi jako venkovu, na nějž ve svém tvoření až bohobojněm nezapomněla. Holoubkové draží, venkov, to není jen

J. Vodák (České slovo) vytkl revui naivitu, jaká místy otupila vtip - „samé komické hraní se slovy, samé schválně vyhledávání nesmyslů“ (Mikota, 1962:4-5) Podobně reagoval i referent časopisu Československé divadlo, který se zmínil o velkých a nevyslyšených očekáváních, vyvolaných vznikem nového divadla. *Doně Kichotce* vyčetl nejen velmi slabou dějovou linii, nápad, vtip i pokusy o politickou angažovanost: „Zřejmě politicky stranická tendence programu unavovala velkou většinu obecnstva, jemuž tento styl ‚zábavy‘ je vzdálený a jehož náročnost nemohlo úplně uspokojiti několik dobrých čísel, utloukaných ostatními. (...) Ale co dělat, když autoři zapomněli, že Dona Kichotka nemůže žít bez ducha.“ (-ns-, 1928:25)

Ani Edmond Konrád nenalézal žádná slova chvály, dokonce ve svém referátu doznal, že viděl pouze první polovinu revue: „A stále se mi při tom vnucoval dojem, že je revue nevnadný, svízelný, namáhavý, choulostivý útvar. Předpokládá tři věci, které chyběly: 1. vtip, nejen satiry, 2. aktualitu, nejen všeobecniny, 3. obecnou srozumitelnost, nejen legrácky polosoukromé. (...) A posléze (...) žádá i technické vyspělosti v provedení. Muzikanti musejí umět hrát, zpěváci zpívat, tanečníci tančit, a last not least herci mluvit. Varujeme před diletantismem.“ (Konrád, 1927/28:215)

Z hereckých výkonů byly uznány zejména kreace E. F. Buriana, jenž udržel svůj styl z *Visacích stolů* a jehož projev doznal větší tvárnosti a prohloubenosti (Paulík, 1927/28:112), ve výstředním fraku s vycpanou hrudí a rezavou parukou vytvořil přesný dekadentní typ velkoměstského světáka. Pujmanová o něm psala, že má „eminentní talent jako hudebník i jako komik na prknech. Má onen naprostý klid a travestiční schopnost předělat sebe v celku, bez charakterizačních detailů. Je z komiků, u kterých výraz se stává bezděčnou sociální kritikou, komik jako úžas a nadmutí lidské nudy, z koliky soběstačnosti.“ (Trojan, 1962:228)

Jiřina Šejbalová, nová posila souboru, vytvářela s Burianem typickou revuální komickou dvojici, okouznila svým zjevem i komediálním talentem, projevila se jako inteligentní konferenciérka, ale především jako znamenitá zpěvačka a interpretka Burianových *Negerských blues* či jeho *Coctailů*, zhudebněných veršů z Nezvalovy *Pantomimy*, které Burian uvedl již dříve v koncertním zpracování. Paulík nešetřil chválou a upozornil na to, že z Šejbalové v Dada roste Praze „nová revuální hvězda“ (Paulík, 1927/28:112) A Pujmanová o ní dokonce napsala: „Slečna Šejbalová, jedno z nejpřitažlivějších děvčat v Praze, krásně roslá a výtečně inervovaná zpěvačka s mordičkou rozené subrety, má, co u nás nemá mnoho jevištních zjevů, umění zacházet s publikem a vedle sladkosti i osobní sůl.“ (Trojan, 1962:228)

Vynikla také Lola Skrbková, objevující se stejně jako Burian v téměř každém obraze. Projevila se jako obratná, čilá a tvárná herečka, když se po scéně jako Kichotka pohybovala v pevném koženém kostýmu, stylizovaném do obdoby brnění, házela lasem v masce čerta a prakticky celou závěrečnou scénu absolvovala na chůdách. V protikladu k Šejbalové užívala Skrbková „ostrý rys a tón“ (Majerová,

bučení krav a chrochtání prasnic a plná mísa, tam je i zasněné nebe s hvězdami a černé lesy a divá mračna a nade vším vládne cizí ruka. (...). A ještě něco, kráva jen nebučí, ona se také dívá, a také oře a vláčí. Pohledem do jejích očí, plných moudrosti, by možná Dona Kichotka důkladně zmoudřela a kdo ví, zdali by jí nepřepadla náhlá bolest u srdce. (-rok-, 22.1.1928)

10. 1. 1928), adekvátní k její postavě a vytvářela spíše typ moderní sportovní, energické a neokázalé ženy, hledající ve světě lásku na vlastní pěst. Třetí ženskou představitelkou byla Evža Budlovská, vystupující např. v roli Kmotry ve scéně *Po čem rostou děti*, kterou na konci února 1927 vystřídala Lída Otáhalová.

Komická dvojice bratří Trojanů (Dulcineové), ustavená již v postavách *Máničky juniora* a *Máničky seniora* z *Visacích stolů*, dosáhla velkého ohlasu: „Tato dobrodušná nemluvnata, proměňující se občas v harmoniku, jejíž roztažitá sentimentálnost se k nim dobře hodí, mohou si dovolit říci a zazpívat všechno tak jako děti a blázni, kteří mluví pravdu.“ (Mikota, 1962:4–5) Pro Pujmanovou byli „bratří Trojanové, už standardizovaná miminka, děsně milí, dočista jiná odrůda, se svým žvatlavým humorem infantilnosti, nejanimálnější dřimoty, s fyziologickými reflexy žvýkání, slintání, slzení, a jako zabaleným do vaječných blan a mozkových plen.“ (Trojan, 1962:228) Dulcineové, nasoukaní do soudkovitých kostýmů, byli vlastně obdobou cirkusových klaunů. K nim se občas přidával E. F. Burian, často jako ten starší, zkušenější, bystřejší z trojice komiků. Svou obratností a žongléřskými dovednostmi sem přispěli také akrobaté Hargen a Kuře (H. Slípka).

Humor *Dony Kichotky* byl hravý, místy dětinsky prostý, zároveň ale bystře a vtipně satirou, ironií či recesí zdůrazňoval všechny společenské kontrasty, angažoval se, vysmíval, útočil přímo nebo jako zdánlivě nesmyslný jinotaj na dobové nešvary, spojené s vývojem nové demokratické republiky, jenž byl provázen množstvím nepříznivých politických, sociálních, morálních jevů. Autoři se s nadsázkou dotkli nepořádku v armádě, vypořádali se se šlendriánem politiků, politických stran a zejména jimi vydávaných tiskových orgánů, což se projevilo i v natočeném reklamním filmovém spotu,⁵³ kde každá postava čte nějaké noviny. Upozornili na neserióznost a zneužívání informací v denním tisku,⁵⁴ svým melodramem poukázali na otázku morálnosti přerušování těhotenství, centrálně také na otázku ženské emancipace.

Znovu se tu výrazně uplatnil Burianův voiceband. Frejka nechal rozhybat jeviště zpěvem, tancem, akrobatickými a žongléřskými kousky svých herců a hereček. Podle Trojana „u mnohé scény stál jako duchovní otec Jiří Hausmann a za mnohý nápad k písničce (...) vděčili francouzskému písničkáři Berangérovi“. (Trojan, 1962:229) Vedle Burianových *Coctailů* a *Negerských blues*,⁵⁵ Ježkovy písně *Kupředu, kupředu* a dalších, zazněly Kříčkovy komické písně z cyklu *Satirikon* a hudební travestie Smetany a Stravinského.⁵⁶

⁵³ Tento spot vznikl pravděpodobně jako upoutávka, zařazená do filmového žurnálu, který se už tehdy v každém kině vysílal před hlavním programem. Doba vzniku není v tuto chvíli známa. Materiál je pravděpodobně majetkem NFA. Byl odvysílán v televizním dokumentu *Jiří Frejka* (ČT, 2000) .

⁵⁴ „Revue byla ostře namířena proti neseriózní žurnalistice a jeden pravicový tisk nevrle poznamenal, že revue trpí prepolitizovaností,“ napsal jeden z autorů *Dony Kichotky*, J. Trojan. (1962:228)

⁵⁵ Ty mohly být původně součástí programu *E. F. Burian – Večer skladeb*, jímž byla 19. 10. 1927 zahájena nová sezóna v Umělecké besedě.

⁵⁶ Obraz *Historie akctzáka* parodoval Stravinského *Historii vojáka*. Svěrázně byla upravena i Smetanova *Rolnická*. (Paclt, 1993:33)

Revue byla nabitá zdánlivě nevšedním humorem, a právě díky tomu se setkala s povzbudivým ohlasem zvláště u generačně spřízněného publika a dosáhla od své premiéry v prosinci 1927 do 28. února 1928 celkem 46 repríz, což byl až na jedinou výjimku (*Vest Pocket Revue*) nevídaný úspěch avantgardního divadla. (Skrbková, nedat.)

V. Lacina, autor řady satirických výstupů pro kabaretní i revuální aktivity Dada, později *Donu Kichotku* zhodnotil jako částečné uskutečnění původních Frejkových plánů, vřazených do Hlávkova dějového pásma, narušovaného nesourodnými příspěvky ostatních členů autorského kolektivu. „Chtělo to mít filozofickou hloubku i politickou aktualitu, rozbíhalo se to však za spoustou různých cílů, což nemohl napravit ani půvab J. Šejbalové, ani nápaditá režie J. Frejky, ani jedinečné improvizace Burianovy, ani dovádění Dulcineů bratří Trojanů v různých kraječkách.“ (Lacina, 1966/67:2)

Přestože kabaretní a revuální program Dada nedosáhl v historii českého avantgardního divadla takového docenění jako revuální tvorba Voskovce a Weřicha, je nutno konstatovat, že na příkladě revue *Dona Kichotka* je zřejmé, že ve své době, tedy v letech 1927 a 1928, vyvíjela skupina kolem Jiřího Frejky snahu po originálním, pestrém a živém divadle, které si podrží experimentální způsob práce, nikoliv však na úkor aktuálnosti. Autoři se s větším či menším zdarem pokusili do své revue zapracovat nejnovější politické i společenské události, dotknout se některých ožehavých problémů a přenést je do absurdních souvislostí, jež nejlépe napomohou k odhalení nesmyslnosti a bezvýznamnosti, a tak probouzet a provokovat myšlení svých diváků. Přes všechnu snahu nedosáhly tyto na svou dobu výrazné a ojedinělé počiny většího uznání.

POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA

- Frejkův sešit s poznámkami a částečným rozpisem některých již načrtnutých scén z *Dony Kichotky* (sign. A 15763) a Frejkův zápisník se soupisem rekvizit k revui *Dona Kichotka* (sign. A15766) a dochované texty a torza výstupů (sign. A15758–A15762, A15764–A15765) v *Pozůstalosti J. Frejky*, složka *Materiály DADA*, Č11287, doNM v Praze.
- Torzo libreta revue *Dona Kichotka* a rukopisné poznámky Loly Skrbkové k téže revui. Viz *Pozůstalost L. Skrbkové*, doMZM v Brně.
- ad-. 1928?. *Divadlo nadšení*. Opis nedatovaného článku, [1928?]. Viz *Pozůstalost J. Frejky*, složka *Materiály DADA*, Č11287, sign. A15756, doNM v Praze.
- ns-. 1928. Znovuzrozené Dada. *Československé divadlo* 6. (11.), 1928, č. 2 (14. 2. 1928), s. 25.
- rok-. 22. 1. 1928. Divadlo Na Slupi. *Venkov*, 22. 1. 1928. Viz *Pozůstalost L. Skrbkové*, složka *Osvobozené divadlo, Dada, Moderní studio*, krab. 177, doMZM v Brně.
- JANOUŠEK, P. Grotoska a revue. In *Poetika české meziválečné literatury. Proměny žánrů*. Praha 1987, s. 105–136.
- JAVORIN, A. *Divadla a divadelní sály v českých krajích*. Praha 1949.
- JOCHMANOVÁ, A. 2001. *Frejkova inscenace Když ženy něco slaví (Ženy o Thesmofořích)*. Brno 2001. Seminární práce, ÚDFV FF MU.
- _____. 2003. *Podoby kabaretu a revue v tvorbě Frejkovy skupiny Dada v letech 1927–1928*. Brno 2003. Diplomová práce, ÚDIM FF MU.
- KAZDA, J. *Soupis zvukových záznamů díla E. F. Buriana*. Praha 1978.
- KONRÁD, E. 1927/28. Mezi námi. *Cesta* 10, 1927/28, č. 14, s. 215.

- LACINA, V. *Co vám mám povídat*. Praha 1966.
- _____. 1966/67. Da, da! *Divadelní noviny* 10, 1966/67, č. 1, s. 2.
- _____. *Kocour Felix v Čechách*. Rukopisný přepis Loly Skrbkové viz *Pozůstalost L. Skrbkové*, doMZM v Brně.
- _____. *Krysa na hřídeli*. Praha 1926.
- _____. *Ozubené okno*. Praha 1930.
- MAJEROVÁ, M. 10. 1. 1928. Dada hraje novou revui. *Rudé právo* 9, 1928 (10. 1. 1928).
- MIKOTA, J. 1962. Kabaret Na Slupi. *Kultura* 6, 1962, č. 34, s. 4–5.
- PACLT, J. 1993. Jiří Frejka: „...mít rekord v překvapování diváka.“ *Divadelní revue* 4, 1993, č.1, s. 30–33.
- PAULÍK, J. 1927/28. Dona Kichotka. *Rozpravy Aventina* 3, 1927/28, s. 112.
- POLÁČEK, K. *Žurnalistický slovník*. Praha 1933.
- PTÁČKOVÁ, V. *Česká scénografie XX. století*. Praha 1979.
- RÁDL, B. *Vzpomínky na avantgardu*. Sv.1–2. Praha 1961. DÚ, sign. MA 3665 / Sv. 1, 2.
- SALVET, J. 1995. *Miloš Hlávka dramatik a dramaturg*. Brno 1995. Seminární práce, ÚDFV FF MU.
- SCHULZ, K. 29. 12. 1927. Nová revue. *Lidové noviny*, 29. 12. 1927.
- SKRBRKOVÁ, L. nedat. *Divadelní představení naší avantgardy*. Nedatovaný materiál. Viz *Pozůstalost J. Frejky*, Č 11682, sign. A30829, doNM Praha.
- _____. 1980. Od bubeníka k režisérovi. In *Sborník JAMU* 7, 1980, s. 143–203.
- TRÄGER, J. *Jiřina Šejbalová*. Praha 1966.
- TROJAN, J. 1962. Divadla mladých ve dvacátých letech. In *Kniha o Praze 1962*. Praha 1962.
- VYKOUPILO, L. *Slovník českých dějin*. Brno 1994.

DONA KICHOTKA, THE FORGOTTEN DADA-REVUE

In the spring of 1927, after the rupture between Frejka and Honzl, Frejka and his adherents left to found a new experimental theatre in Prague, named the Dada Theatre. Their first programmes consisted of satirical avant-garde cabaret shows called *The Hanging Tables (Visací stoly)*. In December 1927, *Dona Kichotka*, the first from the series of “Dada-Revues”, was produced. In *Dona Kichotka*, all Dada members as well as the members of the Red Seven cabaret theatre (Červená sedma) took part. Despite the fact that the Dada’s programmes did not prove as popular as the better-known and indeed legendary *Vest Pocket Revue*, which was put on at the Liberated Theatre at the same time, it has to be stressed that unlike Voskovec and Werich’s revue, *Dona Kichotka* used political satire to raise issues of feminism and emancipation, it pointed to the rising statistics of abortions, the abuse of the power of the press, political shenanigans etc. Modern approaches to staging and various experiments, in particular the use of E. F. Burian’s voice-band as well as collaboration with avant-garde painters, composers, dancers etc., were typical of the Dada Theatre and Frejka’s work as a whole. In this period, the Dada Theatre was quite a unique phenomenon in Czechoslovakia.

V DIVADLE NA SLUPI
Stanice elektrické dráhy 4, 18 (Trojičká ul.), 13.

26. 2. 22

dada

DONA KICHOTKA

Napsali: E. F. Burian, Dréman, Frejka, Hlávka, Lacina, Slípka, Trojan J.
Vypravili: Zelenka, Muzika, Matoušek, Sourek.

Komponovali: E. F. Burian, Iša Krejčí, J. Ježek.
Montáž, režie, scéna: Jiří Frejka.

<p>1. Už nám to nastává. Čep, který byl na počátku ... Otáhalová Sancho Panza ... E. F. Burian Dona Kichotka ... Skrbková Dulcineová ... brátra Trojanové Politické embryo ... Záhorský Megafon ... Kuře</p>	<p>7. Hledá se partnerka. Dandy ... Burian Baby ... Šejbalová</p>	<p>13. Schůze komitétu. Bratři Trojanové, Hlávka, Burian, Muzika, Sourek, Frejka, Matoušek, Matoušek, Hlávka, Burian.</p>	<p>24. Sociální. Jiřina Šejbalová</p>
<p>2. Šejbalová to řekne svými slovy. Konference Jiřiny Šejbalové</p>	<p>8. Dravý start. Jiřina Šejbalová, E. F. Burian</p>	<p>17. Nagrská blues. Jiřina Šejbalová</p>	<p>25. Jak to bylo? Konference Buriana</p>
<p>3. Vysoké učení politické. Dona Kichotka ... Skrbková Kmotra Čápková ... Otáhalová Kmotra Panza ... Burian Megafon ... Kuře</p>	<p>9. Konference muzikantská. Konference E. F. Buriana, Trojan J., Slípka, Záhorský, Hlávka, Muzika, Matoušek, Sourek</p>	<p>14. Demokratické rozhovory. Megafon, Kuře, Trojanové, Šejbalová, Hlávka, Burian, Muzika, Matoušek</p>	<p>26. Omlazovací scéna. Dona Kichotka ... Skrbková Čep, který byl na počátku ... Otáhalová Kmotra Čápková ... Otáhalová Kmotra Panza ... Burian Megafon ... Kuře</p>
<p>4. Historie akcizáka. Lokalizovaná Stravinského (Hlávka) režie: Trojan J., Slípka, Záhorský, Hlávka, Burian, Muzika, Matoušek, Sourek, Frejka, Matoušek</p>	<p>10. Rodinné poměry hudebních nástrojů. Konference Basa ... Skrbková Tuba ... Záhorský Štěbenec ... Slípka Trubka ... Otáhalová</p>	<p>15. Surové rozstupy. Bratři Trojanové</p>	<p>27. Seriózní písně o hodinách. Fascinio</p>
<p>5. Co se týče posedění. Bratři Trojanové</p>	<p>11. Ptáček otnvá dýše. Bratři Trojanové</p>	<p>16. Naviněná kachna. Bratři Trojanové</p>	
<p>6. Promluva jako pomluva. Jiřina Šejbalová</p>	<p>12. Plavba. Trojan J., Slípka, Záhorský, Hlávka, Burian, Muzika, Matoušek, Sourek</p>	<p>18. Naj, sňavou otná tělocvik. Megafon & Slípka</p>	
	<p>14. Fiva o'clock pro nemluvnata. Bratři Trojanové, Hlávka, Burian</p>	<p>19. Podkatský gambit. Bratři Trojanové</p>	
	<p>Přestávka.</p>	<p>20. S tou hraou jsem zrozen. Konference Jiřiny Šejbalové, Trojan J., Slípka, Záhorský, Hlávka, Burian, Muzika, Matoušek, Sourek, Frejka, Matoušek</p>	

Předprodeje: Truhářová, Těpna, Jindřišská ul., Habelová, Trafika u Chudobince na Slupi a hodinu před začátkem u pokladny.

5. Opis plakátu, který je datován ke dni derniéry, tj. 23.2.1928, a opatřen nápisem „Naposledy“, s odlišným pořadím výstupů. (Sbírka Plakáty. Divadlo Dada Na Slupi, sign. P-2-169, doNM Praha.):

Pořadí	Název výstupu.	Osoby a obsazení.
1.	Už nám to nastává.	Čáp, který byl na počátku ... Otáhalová Sancho Panza ... E.F.Burian Dona Kichotka ... Skrbková Dulcineové ... brátra Trojanové Politické embryo ... Záhorský Megafon ... Kuře
2.	Šejbalová to řekne svými slovy.	Konference Jiřiny Šejbalové.
3.	Vysoké učení politické.	Dona Kichotka ... Skrbková Kmotra Čápková ... Otáhalová Kmotra Panza ... Burian Megafon ... Kuře
4.	Plachtíme Dada-rozhlas.	
5.	Historie akcizáka. (Lokalizovaná Stravinského Historie vojáka)	Předčítatel ... E. Trojan Akcizák ... J. Trojan Strážník ... Kuře Čert ... Skrbková
6.	Promluva jako pomluva	Jiřina Šejbalová
7.	Hledá se partnerka.	Dandy ... Burian Baby ... Šejbalová
8.	Dravý start.	Jiřina Šejbalová – E. F. Burian
9.	Co se týče posedění.	Bratři Trojanové
10.	Konference muzikantská	Konference E. F. Buriana
11.	Rodinné poměry hudebních nástrojů.	Basa ... Skrbková Tuba ... Záhorský Štěbenec ... Slípka Trubka ... Otáhalová

Pořadí	Název výstupu.	Osoby a obsazení.
12.	Coctaily.	Zpěv Jiřina Šejbalová.
13.	Plavba.	Konferenciér ... J. Trojan Špaček ... Kuře Žurnalista ... Záhorský Slavnostní dík ... Otáhalová Dona Kichotka ... Skrbková
14.	Kupředu, kupředu.	Zpěv – Šejbalová, Burian, bři Trojanové
	PAUZA.	
15.	Podskalský gambit.	Bratři Trojanové
16.	S tou hroudou jsem zrozen.	Konferenciérka ... J.Šejbalová Burianův voice-band, Otáhalová, Skrbková, Burian, bři Trojanové, Kuře, Záhorský.
17.	Negerská blues.	Jiřina Šejbalová.
18.	Soukromé rozhovory bratří Trojanů.	Bratři Trojanové.
19.	Novinářská kachna.	Bratři Trojanové
20.	Hoj, zábavou nám tělocvik.	Hargen a Slípka
21.	Píseň ozubeného kola.	Burianův voice-band, Otáhalová, Skrbková, Burian, bři Trojanové, Kuře, Záhorský.
22.	Five o'clock pro nemluvnata.	Bratři Trojanové. Burian. Skrbková.
23.	Schůze kombuční.	Bratři Trojanové. Burian. Skrbková.
24.	Parodie literární.	Bratři Trojanové. Burian. Skrbková.
25.	Jak to bylo.	Konference Otáhalová.
26.	Omlazovací scéna.	Dona Kichotka ... Skrbková Fra Zemi Nová ... Otáhalová Karlíček ... Záhorský Generální pěšák ... Kuře Dulcineové ... bři Trojanové Pan Konečný ... Burian
27.	Seriosní píseň o hodinkách.	Ensemble

6. Lola Skrbková (Kichotka) v kostýmu basy ze scény *Rodinné poměry hudebních nástrojů*, Josef Trojan a Eman Trojan (Dulcineové) . Fotografie z pozůstalosti Loly Skrbkové.

7. Lola Skrbková (Kichotka) a bratři Trojanové (Dulcineové). Fotografie z pozůstalosti Loly Skrbkové.

8. Lola Skrbková jako Dona Kichotka, detail masky. Fotografie z pozůstalosti Loly Skrbkové.

